

будучи розміщеними на платформі Sketchfab, експонати стали доступними для перегляду не лише відвідувачам сайту, а й користувачам сервісу загалом. Цьому сприяє наявність в описах моделей, розміщених на Sketchfab, посилань на відповідні сторінки віртуального музею, що підвищує як показники відвідуваності ресурсу, так і його рейтинг у пошукових системах. Після отримання другого гранту від УКФ 2024 р. було удосконалено структуру віртуального музею та збільшено кількість представлених на ньому предметів.

Окрім фотографій та моделей давньої барської кераміки, на сайті представлені виробы сучасних барських гончарів та майстрів, які працюють у стилістиці барського гончарства в інших населених пунктах Вінниччини; інформація про заклади, де зберігається барська кераміка; медiateка; каталог експонатів; основні публікації в сучасних засобах масової інформації про барську кераміку.

Отже, внаслідок масштабної командної роботи перший і поки що єдиний в Україні присвячений гончарству віртуальний музей на жовтень 2024 р. містить 230 зразків автентичних барських глиняних виробів та 87 3D-моделей. Відповідно на одному ресурсі виставлено більше половини від загальної кількості відомих на сьогодні барських виробів, фізично розташованих у різних колекціях. Однак робота над наповненням музею триває.

Р. Сухонос, Н. Тюркеджи

**«ЗІРКА ЗА СЛУЖБУ» — НАГОРОДА ЗА ВИСЛУГУ РОКІВ
У БЕЛЬГІЙСЬКОМУ КОНГО**

R. Sukhonos, N. Tiurkedzhy

**“STAR FOR LONG SERVICE” — AN AWARD FOR SERVICE
IN THE BELGIAN CONGO**

Вільна держава Конго (фр. État indépendant du Congo) — приватне володіння короля Бельгії Леопольда II з 1885 р., у 1908 р. стала колонією Бельгійське Конго (фр. Congo belge). Вже через кілька років після утворення Вільної держави, з метою укріплення системи управління, королем-сувереном Конго за європейським зразком було запроваджено перші елементи нагородної системи. Зокрема, указом від 16 січня 1889 р. затверджено «Зірку за службу» (фр. Étoile de Service, нідерл. Dienstster).

Ця нагорода має вигляд срібної п’ятипроменевої зірки, яка кріпилася до синьої (темно-блакитної) стрічки та використовувалась для відзначення тих європейців, хто «добросеречно і з честю завершив свій строк служби» — три роки. До стрічки могли прикріплюватися срібні планки, що позначали додаткові роки вислуги. Виникає питання, за що ж вручалася ця нагорода? Слова про строк служби в указі наведено не просто так, оскільки, через важкий клімат і специфічні хвороби, життя багатьох європейців у Конго обчислювалося не роками, а місяцями. А місцевим цю нагороду не вручали.

«Зірка за службу» є цікавим об’єктом для дослідження з погляду фалеристики, оскільки нагорода має декілька варіантів. Перший варіант (1889–1910 рр.) — срібна зірка діаметром 30 мм, на аверсі в центрі зірочка, на реверсі — надпис по колу “TRAVAIL ET PROGRES” — перша частина девізу Бельгійського Конго «Праця та прогрес — єдність робить силу».

Указом від 28 листопада 1910 р. нагорода отримала назву «Срібна зірка за службу» (фр. *Etoile de service en argent*), її розміри було збільшено до 40 мм, аверс прикрасив медальйон із білої емалі з монограмою короля Альберта I «AA». Одночасно було засновано вищий ступінь — «Золота за службу» (фр. *Etoile de service en or*). У середині аверсу й реверсу срібної позолоченої зірки — білі емалеві медальйони (на аверсі монограма «AA», на реверсі — надпис “TRAVAIL ET PROGRES”). У різні роки золота зірка вручалась за 10 або 15 років вислуги.

Указом від 27 березня 1936 р., який ретроспективно набрав чинності з 1 січня 1935 р., на честь короля Леопольда III на аверсі «Золотої зірки за службу» монограма «AA» змінилась на «LL», а на аверс «Срібної зірки за службу» повернулась маленька зірочка.

Указом від 10 вересня 1956 р., який набрав чинності з 1 січня цього ж року, аверс «Золотої зірки за службу» прикрасила золота зірочка на білому емалевому медальйоні, а реверс — емалевий медальйон з двомовним (французько-нідерландським) надписом “TRAVAIL ET PROGRES — ARBEID EN VOORUITGANG”. «Срібна зірка за службу» стала такою ж, але без позолоти.

Актуальним питанням дослідження цієї, як і інших безномерних нагород, є їхня кількість (читаємо — рідкість) виготовлених та/або вручених зірок. Авторами цього дослідження проведено пошуково-аналітичну роботу з офіційними виданнями *Bulletin Officiel de L'Etat Independent du Congo* (1885–1908 pp.), *Bulletin Officiel du Congo Belge* (1908–1959 pp.). За вказаний період знайдено 327 публікацій, що стосуються «Зірки за службу»: укази про заснування, зміни статуту, нагородження зірками та додатковими планками за вислугу років. На жаль, частина випусків є недоступною для дослідження (1914 р. — із серпня до грудня; повністю — 1918, 1949, 1952, 1955, 1959–1960 pp.).

Проте розраховано кількість офіційно вручених «Зірок за службу» за типами:

- 1) 1889–1910 pp. — «Срібна зірка» — 3145;
- 2) 1910–1934 pp. — «Срібна зірка» — 7400, «Золота зірка» — 2150;
- 3) 1935–1955 pp. — «Срібна зірка» — 4700, «Золота зірка» — 1600;
- 4) 1956–1960 pp. — «Срібна зірка» — 2900, «Золота зірка» — 500.

Представлені вище цифри друкуються вперше.

Для років із відсутніми даними, кількість нагород визначалась апроксимацією за періодом у декілька років до та після. Розрахунки для 1 типу є повністю достовірними, для 2 і 3 типів можлива незначна похибка, для 4 типу цифра є дуже приблизною, оскільки з п'яти років є дані тільки для трьох. Для уточнення фактичних даних вручених зірок необхідно знайти та дослідити зазначені вище випуски журналів, які є бібліографічною рідкістю.

В 1915–1916 і 1941–1945 pp. нагородження «Зірками вислуги» не здійснювалось, що компенсувалось підвищеною кількістю нагороджень у наступні роки.

Цікавим аспектом «Зірок за службу» є кількість планок, які кріпились до стрічки нагороди. У різні роки, зі зміною статуту нагороди, вони вказували на різну кількість років вислуги в Бельгійському Конго (від двох до восьми), що є темою для окремого дослідження. На «Срібній зірці» можна знайти максимум 8 планок, а на «Золотій зірці» — 10. Наразі зафіксовано тільки по одному такому випадку.

У 1960 р. колонія Конго отримала незалежність від Бельгії, тож нагородження «Зіркою за службу» з очевидних причин зупинилось.